

ČASOPIS O ŽENÁCH, JAKÉ OPRAVDU JSOU

Onadnes

30. DUBNA 2012/č. 18

www.onadnes.cz

INTERVIEW

Jana
Malá

Proč se herečka nestihla
v dospělosti potkat se
slavným tátou a proč jí
sedí přezdívka Hujer

PUBLICISTIKA

HRABĚNKA,
NEBO SLUŽKA?

Pátrejte po svém
rodokmenu a odhalte
tajemství předků

MÓDA

PODPRSENKY

Osm s deseti žen má právě
teď na sobě nepadnoucí
podprsenku. Zbytečně.

Rodokmen

aneb Kdo myslíte, že jste?

Na tuto otázku se snaží odpovídat britský dokumentární seriál, který celebritám pomáhá hledat jejich předky. Do stejného dobrodružství se u nás pouští stále více lidí, kteří chtějí vědět, kde mají své kořeny. Pátrají buď na vlastní pěst, nebo se obracejí na odborníky, aby jim jména předků do stromu života vyhledali. A kdo myslíte, že jste vy?

TEXT: JANA SYSLOVÁ

Když princ William oznámil, že se ožení s Kate Middleton, genealogové – tedy lidé, kteří sestavují rodokmeny – zavětrili. Začali pátrat po předcích nevěsty, kterou si vybral dědic britského trůnu, a zjistili, že tahle neurozená dáma zas tak obyčejná není. Je Williamovou sestřenicí ze čtrnáctého kolene, vzdálenou příbuznou amerického prezidenta George Washingtona a slavného generála George Pattona. Hezký rodokmen, že?

Možná také fantazírujete o tom, že ve větvích vašeho rodového stromu spatříte významného šlechtice, možná si malujete, že jste vzdálenou prapra...neteří Karla IV. nebo Boženy Němcové. Podobná romantická představa popohnala k pátrání po předcích už mnoho lidí, ale v drtivé většině rychle vystrízlivěli. „Někteří lidé bývají zklamání, když se nepotvrdí rodinná legenda o slavném předkovi a naopak třeba zjistí, že jsou potomci nemanželského dítěte chudé služky. Musíte si ale uvědomit, že předkové většiny z nás byli řemeslníci nebo sedláci,“ upozorňu-

života a vyžaduje notnou dávku trpělivosti a silné vůle. „Jsou to hodiny práce, občas se dostanete do slepé uličky, protože směrem do minulosti zdrojů ubývá. Při rodopisném bádání platí, že není kam spěchat,“ směje se Radka Matějková, která sestavuje rodokmen vlastní rodiny a jiným lidem nabízí, že jim ten jejich strom namaluje. Odnese si ho na obří dřevěné desce, která vydrží po několik dalších generací (viz snímek vlevo).

K rodokmenům se Radka Matějková dostala náhodou. V obci, odkud pochází její manžel, žije mnoho rodin stejného příjmení a mnoho jich je pochováno i na tamním hřbitově. Přesto byl Radčin tchán přesvědčen, že rodina nemá s ostatními Matějky nic společného. Jenže když uvážíte, kolik obyvatel měla Praha a české vesnice před 400 lety, byla tahle domněnka dost nepravděpodobná. Radce to nedalo. Začala nenápadně shromažďovat staré křestní listy a sestavovat rodinný strom, v další fázi oslovila genealoga a výsledkem byl rodokmen, v němž se podařilo vypátrat jedenáct generací – dárek pro tchána.

SEN KAŽDÉHO GENEALOGA JE RODINA, KTERÁ SE NEHNULA Z VESNICE, KDE NEVYHOŘELA MATRIKA

je Martin Slaboch, předseda České genealogické a heraldické společnosti, která sdružuje experty na tvorbu rodokmenů. To ovšem neznamená, že takový obyčejný rodokmen nemůže vydat zajímavé rodinné tajemství.

NOVÝ MÓDNÍ HIT

O to, kde mají své kořeny, se zajímá stále více lidí. Badatelny archivů se plní amatérskými nadšenci, kteří se pouštějí do detektivní práce na vlastní pěst, ale přibývá i profesionálů, kteří rodopisy sestavují na kšeft. Genealogické společnosti, která sídlí v Praze, se loni přihlásilo rekordních jedenasedmdesát nových členů.

Zájem o rodopisy na počátku 21. století má přitom logické zdůvodnění – lepší podmínky pro pátrání tady nikdy dřív nebyly. Rodopisci mají k dispozici mnoho vyhledávačů přes internet a dnes už i naskenované údaje z matrik. Když máte štěstí, nemusíte cestovat po archivech. Uvaříte si kafe a matrikou z Prachatic se prokousáváte v pohodlí svého pokoje třeba v New Yorku.

Ale pozor, sestavit celý rodokmen nebude takhle jednoduché. Pátrání po předcích je mravenčí práce, která zabere několik let

Pátrání usnadnil fakt, že rodina Radčina manžela je snem každého genealoga: předkové žili stovky let ve stejné vesnici, místní matriky nevyhořely, rod si neměnil příjmení. „Nyní se snažím vypátrat předky mojí maminky, to už bude složitější. Pradědeček totiž stavěl železnice v rámci celého Rakouska-Uherska a každé z jeho třinácti dětí se mu narodilo v jiné části c. k. mocnářství,“ říká Radka Matějková.

Do slepé uličky se občas dostane většina lidí. Výtvarnice si pamatuje paní, která pátrala po předcích svého tatínka, jemuž zemřeli rodiče a on vyrůstal v sirotčinci a poté u tetiček. Nebylo možné dohledat jeho bydliště v mládí. Stopa byla zachycena až při návštěvě archivu, kde byl zaznamenán trvalý pobyt v evidenci drobných přestupků z dob Rakouska-Uherska (dítě ze sirotčince přece jen mohlo mít na krku nějaký nepatrný přečin) – a opravdu! Paní našla údaj s adresou, kde tatínek tehdy žil, a pátrání mohlo pokračovat.

EPIDEMIE CHOLERY

V rodinné historii je možné občas narazit na pohnuté příběhy. Jedna z rodin, jimž malovala Radka Matějková rodokmen, nevydržela jen čirou náhodou. Koncem 18.

Zadejte pátrání expertům

Když se rozhodnete svěřit sestavení vašeho rodokmenu genealogovi, ověřte si, komu práci zadáváte.

JAK NAJÍT GENEALOGA

Nejlépe je, když vám někoho doporučí člověk, který má dobré zkušenosti s konkrétním genealogem. Když nikoho takového v okolí nemáte, propátrejte internet. Většina profesionálních genealogů má webové stránky, kde najdete ukázkou jejich práce i ceníky.

KOLIK STOJÍ RODOKMEN

Pokud si necháte zpracovat rodokmen své rodiny od genealoga, připravte si 15 až 20 tisíc korun. Dostanete za to rodokmen v rozsahu devět až třináct generací (přímá linie po příjmení). Nebo můžete mít tzv. vývod z předků, což je pět generací ze strany otce i matky.

NA CO SI DÁT POZOR

Přestože u sestavení rodokmenu je obtížné dopředu říct, kolik práce zabere, dohodněte se na termínu. Abyste pak nelitovali, že jste nestihli dárek otci předat k jeho šedesátinám. Důležité je domluvit si dopředu také finanční limit, který genealog nepřekročí.

KDYŽ CHCI STROM NAMALOVAT

Malování rodokmenů se věnuje např. Radka Matějková z Velené u Prahy, která rodové stromy maluje na dřevěné desky. Cena je 5 až 20 tisíc podle velikosti obrazu. Více na www.starecas.cz

KDE ZJISTIT VÍC O GENEALOGII

Česká genealogická a heraldická společnost v Praze byla založena v březnu 1969, dnes má 817 členů. Pořádá mimo jiné kurzy pro začínající i pokročilé rodopisce. Více informací najdete na webu www.genealogie.cz

století vypukla epidemie cholery a v rodině s devíti dětmi jich zabila osm. Přežil jediný chlapec, pokračovatel rodu. „Já jsem zase narazila na rod, kde si jednu usedlost předávají neuvěřitelných čtyři sta let a vždy se jim rodí mužský potomek, který nese dál rodové příjmení. Další rod se jako zázrakem udržel jen díky jedné linii od nemanželského dítěte,“ říká profesionální genealožka Helena Voldánová.

KDO MYSLÍTE, ŽE JSTE?

Cestovatel Miroslav Zikmund projel do roku 1968 Afriku, Jižní Ameriku, Asii, Oceánii a pak přišel zákaz. Zikmund se postavil proti komunistům, a nesměl za hranice. Najednou měl čas podniknout jinou cestu - do historie. Začal sestavovat rodokmen svého rodu. Mezi svými předky objevil hrncíře a zemany a vysledoval je až do roku 1526.

Dojemné bylo sledovat pátrání anglického herce Davida Sucheta, který se dostal až do Litvy, kde hledal informace v rodopisných záznamech ruských Židů z 19. století. Poslední stopu o své rodině našel představitel filmového Hercula Poirota na opuštěném a zpustošeném židovském hřbitově kdesi v Rusku. Divákům tento pohled zprostředkoval britský dokument Who Do You Think You Are? (Kdo mys-

NĚMCE ŠOKOVALO, ŽE MÁ INDIÁNSKÉ KOŘENY. JEHO PRAPRA...BABIČKA SE SPUSTILA S INDIÁNEM.

líte, že jste?), který pomohl najít předky například i herečce Susan Sarandon nebo spisovatelce J. K. Rowling.

Za tyto osobnosti odvedli práci profesionální genealogové, kteří mají oproti amatérům několik výhod. Objížděním matrik a archivů si vydělávají, zatímco my ostatní na to máme čas až po práci. Navíc se orientují v čtení starých rukopisů, mají přehled o vývoji matrik, uložení archivních materiálů a hlavně - pokud jsou členy genealogické společnosti, mají oporu v těch ostatních, s nimiž si vyměňují informace.

Přesto je i pro profesionály obtížné dostat se dál než do poloviny 17. století, mezíkem je třicetiletá válka. Největším zdrojem informací jsou totiž církevní matriky, kam byl každý člověk zapsán třikrát: při křtu, svatbě a pohřbu. Tyto matriky byly zakládány právě po třicetileté válce. „Hluběji do minulosti se dostanete, pokud byli vaši předkové bohatší a vlastnili pozemky či domy, o nichž je zápis v pozemkových knihách,“ říká Martin Sla-

boch. On sám měl při pátrání štěstí. Dlouhá léta držel v ruce nejstarší zápis o svém přímém předkovi z roku 1680 ze vsi Kněžívka z Tuchoměřic a už si myslel, že se nikdy nedostane dál. Vloni mu nečekaně přišel e-mail od jiného člena genealogické společnosti, kterého nikdy neviděl: a v něm byla fotografie zápisu z roku 1554 z malé vsi Jetřichovec u Pacova, kde žil jakýsi Mates Slaboch. Zřejmě příbuzný, ale dosud se nepodařilo vzdálené generace propojit, což se mnoha rodopiscům stává.

DNA JAKO DŮKAZ

Při pátrání po vzdálených příbuzných však můžete využít i nejmodernější poznatky vědy - analýzu DNA. A tak zatímco v matrikách nedohledáte záznamy starší než několik století, zápis ve vaší DNA hovoří jasně i po několika tisících letech. „I dnes je možné u konkrétního člověka zjistit, že jeho dávní otcové žili před 20 tisíci lety na Pyrenejském poloostrově, kde zimovali během poslední doby ledové,

INZERCE ▼

Bohatý zdroj přírodního hořčíku a vápníku

DOLOGRAN – denně lžička pro zdraví!

Komplex minerálů, stopových prvků a vitamínů

- pro udržení pevných kostí a zubů
- správnou činnost srdce
- posílení imunitního systému
- dobrou náladu
- odstranění svalových křečí
- povzbuzení nervového systému
- pro správný růst a regeneraci

Granulátová forma umožňuje dobré vstřebávání
Doplňek stravy www.dologran.cz

Žádejte v lékárnách **DOLOGRAN NATURAL, VITAMIN, S JODEM, ANTIOXI FORTE + D3**

Co ukrývají staré matriky

Staré matriky skrývají mnoho zajímavých informací o našich předcích. Zobrazeny jsou fotografie rodin a příslušné matrikové listy, jako například 'Rodný a křestní list' (Geburts- und Taufschein) a 'Křestní list' (Taufschein).

že se následně usadili v západní Evropě v oblasti dnešní Francie a že to byli lidé, kteří hovořili některým z románských jazyků," píše se na webových stránkách DNAtest.cz.

Velký zájem o genetické testy je dnes především v Americe. „To zjištění není příliš překvapivé, když si uvědomíme, že většina populace Spojených států amerických – s výjimkou indiánů – jsou potomci přistěhovalců, a tudíž mají větší zájem zjistit něco více o svých rodinných kořenech," vysvětluje genetik Daniel Vaněk.

Zájemců přibývá i u nás. Početnou skupinu tvoří ti, kteří genetický test dostali jako dárek. Další si ho objednávají proto, že si nechali sestavit strom svého rodu a genetika jim může nalézt odpověď na otázku, zda člověk se stejným či podobně znějícím příjmením patří do jejich klanu, či jde o náhodu. Někteří se ptají po tom, zda nemají židovské kořeny. „Někdy do roka se setkáváme s lidmi, kteří nevědí zhola nic o svých biologických rodičích a analýza DNA pro ně bývá často poslední nadějí," říká genetik.

NĚMECKÝ INDIÁN

Občas lidé zažívají velké překvapení. To když jejich analýza ukáže něco, co rozhodně nečekali. Daniel Vaněk tak na přednáš-

kách dává často k dobru historku, jak se na něj obrátil klient původem z Německa. Prototyp toho, jak si představujeme klasického Němce: světlé vlasy, modré oči, vzpřímená, vysoká postava. Když mu genetik sdělil, že zakladatelem jeho mužské rodové linie je jihoamerický indián, prásknul vztekle dveřmi. „Z výrazu jeho tváře nebylo těžké odečíst výrazy jako šarlatán a podvodník. Asi po roce se klient opět ozval a objednal se na konzultaci. Obával jsem se nepříjemného rozhovoru, ale on namísto výčitek přišel s lahvi skvělého rýnského ryzlinku a řekl mi, že jsem měl naprostou pravdu," vzpomíná Daniel Vaněk.

Němec se rozpovídal. Test si nechal zopakovat v německé laboratoři a výsledek byl totožný, což ho postrčílo k další detektivní akci. Nechal si zpracovat hloubkovou genealogickou analýzu svého rodu a v matricích zjistili, že jeho prapraprapra... dědeček se narodil svobodné matce. Tato žena žila v německém městě a místo kdysi dávno (v době počtů Němcevo prapředka) navštívil cirkus, který mimo jiné předváděl pravého jihoamerického indiána... Další rodinné tajemství odhaleno.

Historka však ukazuje ještě na jednu věc: ani podle rysů se často nedá odhadnout, kde má člověk kořeny. Můj známý tak při analýze DNA zjistil, že jeho předkové pocházejí z Mongolska. Nepoznali byste to na něm.

Českou kotlinu lze vůbec přirovnat k jakémusi genetickému kotlíku. „Naprostě nelze říct, že by všichni obyvatelé České republiky pocházeli z ledví praotce Čecha," dodává Daniel Vaněk.

MOŘEPLAVEC, NEBO PŮCTIVÝ KOVÁŘ?

Dopátrat se ke kořenům vlastní rodiny může mít i jiné přínosy. Genealogka Helena Voldánová vypráví, že ji to vždycky táhlo k vodě. Až při pátrání po předcích pochopila, proč tomu tak je – ve svém rodokmenu má celou generaci mlynářů.

Radka Matějková zase říká, že teprve při pročitání a malování rodokmenů pochopila mnohé nejen z historie. „Mužům umíraly při porodech manželky, ženy ztrácely ve válkách své muže. Úmrtnost malých dětí byla vysoká. Naši předkové měli oproti nám skutečně existenční problémy, sužoval je hladomor, války, smrtelné epidemie. Lidé prožívali opravdu krušné životy, přicházeli mnohdy o majetek – a možná i díky těžkým osudům byly rodinné vazby pevnější, lidé skromnější a možná spokojenější, než jsme my dnes.“

Až seberete všechnu trpělivost a pustíte se do hledání svých praprapra..., nebuďte smutní z toho, že mezi nimi nebyl charismatický majitel největšího panství v okolí, úspěšný mořeplavec nebo slavný malíř.

Buďte rádi za pŮctivého kováře nebo ševce. Taky to mohl být zloděj, žebrák nebo kat. ●

jana.syslova@mfdnes.cz

PODROBNÝ ZÁPIS O NAROZENÝCH

Dřívější dokumenty o narozených dětech bývaly vedené pŮctivě. O Stanislavu Loučkovi, dědečkovi Radky Matějkové (na fotografii pradědeček sesyný), je záznam v knize narozených (snímek dole). Dozvíte se, že Stanislav Loučka se narodil 13. listopadu 1898 a polt tén byl o týden později. V matrice je zaneseno jméno faráře, náboženské významní rodiny, ale i to, zda je dítě „z lože manželského“, co dělají jeho rodiče. Podobné informace obsahuje rodný a křestní list (vpravo nahoře).

HISTORIE MATRIK

Matriky jsou u nás v poměrně dobrém stavu dochované od druhé poloviny 18. století, kdy je stát sjednotil. Starší údaje nejsou kompletní a musíte mít štěstí. „Nejstarší matriky v naší sbírce pocházejí z druhé poloviny 16. století, ale jsou to jen desítky," říká Marek Poloncarz, ředitel Státního oblastního archivu v Litoměřicích.

„MRTVÉ“ MATRIKY NA WEBU

Litoměřický archiv (a nejen on) postupně převádí staré matriky na web v naskenované podobě – zbývá už jen sedm procent knih. Zveřejnit je možné „mrtvé“ matriky: údaje o narozených starších 100 let a matriky oddaných a zemřelých starších 75 let. Archivy digitalizují, aby ochránili písemné dokumenty a umožnili studium archiválií většímu počtu zájemců.

onadnes.cz

KOSMETICKÁ PORADNA

Dobrý den,
je mi 49 let, mám smíšenou pleť a ráda bych se zeptala, jak pečovat v mém věku o pleť. Kamarádka si chválí kosmetiku s extrakty z mořských řas, ale nevím, zda-li by byla vhodná i pro mě.
Děkuji.
Jana, Bílichov

Milá Jano,

mořské řasy bych Vám vřele doporučila, v kosmetice jsou sázka na jistotu. Jsou symbolem života a nejdůležitějším přírodním bohatstvím všech oceánů. Obsahují fytoceeramidy, proteiny, aminokyseliny a vitamíny, např. C a vitamíny skupiny B, dále stopové prvky, které se nacházejí v mořské vodě – meď, chrom, železo, jóď a v malém množství dokonce i zlato. Je jasné, že ve Vašem věku pleť potřebuje vyšší stupeň péče, kdy je nutné bojovat s vráskami a zároveň pleť zpevňovat. Mořské řasy mají všechny tyto účinky a zároveň pleť hydratují, což je s příchodem jara a tepla obecně nutnost! Doporučuji řadu Mořské řasy od české přírodní kosmetické firmy RYOR.

Na den aplikujte Vypínací a zpevňující fluid, na večer Noční krém z této řady. Dvakrát do týdne můžete Noční krém zaměnit za Aktivní krém proti vráskám (místo pleťové masky).

Jana Gibišová, kosmetická specialista

Potřebujete také poradit, jak pečovat o pleť? Napište nám do kosmetické poradny na www.kosmetickyblog.cz Adresy kamenných prodejen najdete na www.ryor.cz

Výrobky můžete objednat na www.ryor.cz nebo volejte na telefonní číslo 277 00 1234. Ceny volání v rámci telefonního operátora.